

FEMININE LITERATURE AND LITERARY CRITICISM

Monica Simon, PhD Student, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș

Abstract: The recent socio-cultural context has made place for the release of a great number of women-authored texts that have to forge their ways into the dominant patriarchal discourse. The present study focuses on the status of feminine literature within literary criticism and literary reception. It will consider main directions in the feminist Anglo-American and French feminist criticism along with the new aspects regarding the link between literature and psychoanalysis. The study will also include considerations on the gendered side of literature.

Keywords: *literature, feminine literature, gender, literary criticism, feminist literary criticism*

Contextul istoric din ultimele decenii, marcat de amploarea acordată mișcării radicale feministe precum și de instalarea postmodernismului cu insistența sa pe diferență ca valoare centrală a toleranței, a schimbat într-o oarecare măsură peisajul literaturii contemporane. Dacă până acum discursul predominant a fost cel masculin, scriitorul ca reprezentant esențial al tradiției literare, totuși se asistă la o reconfigurare a spațiului literaturii prin numărul tot mai mare de femei-scriitoare care, prin curajul de a înfrunța mainstream-ul, au dat frâu liber impulsului creator și au îndrăznit să iasă în scena publică. Astfel, este remarcabilă utilizarea tot mai frecventă a termenilor literatură feminină, feminitate sau scris feminin, chiar dacă în unele cazuri cu o anumită rezervă.

Afirmarea femeii ca scriitoare nu se manifestă timid ci apare ca un dat firesc „„literatura feminină” se conturează tot mai vizibil ca fenomen social, în sensul că femeia scriitoare nu mai este un „caz” izolat, o excepție de la regula scrisului ca ocupație prin excelență masculină.[...] Numărul autoarelor de literatură (fie și de al doilea sau al treilea raft..) sporește continuu [...]. Scrisul feminin nu mai este, așadar, un lux, ci o necesitate de (auto)expresie și uneori o sursă de trai.”¹

Depășind stadiul în care diferențele dintre feminin și masculin sunt determinate biologic, acestora li s-a conferit un înțeles cultural. Construcția socială și culturală a genului este înscrisă prin ideologie, acel sistem de valori și credințe considerate universale într-un anumit context istoric. În același timp, ideologia genului se reflectă în discurs, în modul de a vorbi și de a scrie ceea ce conduce la concluzia că literatura are capacitatea de a înscrie și de a crea, dar și de a transmite ideologia. Practica literară este o „practică discursivă”² care perpetuează ideile și concepțiile unei anumite perioade de timp, ideologia dominantă în cadrul perioadei respective. În consecință, literatura este responsabilă de formarea și modelarea conceptelor de gen, a imaginii femeii în istorie, a posturii femeii-scriitor. Mai mult decât atât, literatura este un indicator al gradului de emancipare al unei societăți așa încât interesul acordat femeii-scriitoare și a literaturii produse de aceasta este concordant preocupărilor actuale, ca o necesitate impusă de contemporaneitate.

¹ Bianca Burța-Cernat, *Fotografie de grup cu scriitoare uitate: proză feminină interbelică*, București, Cartea Românească, 2011, p. 11

² Terry Eagleton, *Literary Theory: An Introduction*, Minneapolis, Minn.: University of Minneapolis Press, 1983, p.205

În cadrul criticii literare se observă mai multe tendințe în abordarea literaturii feminine. Există reprezentanți ai criticii feministe care optează pentru o pluralitate de alternative în abordarea operelor scrise de femei, precum și cei care se străduiesc să formuleze o teorie monolitică a scrisului aparținând femeilor. Critica feministă, care are în vedere studiul femeilor scriitoare, se conturează în jurul câtorva direcții importante: revizuirea critică a canonului literar; studiul operelor aparținând unor scriitoare uitate sau neglijate; analiza temelor, imaginilor și ideilor din operele femeilor scriitoare; articularea unei tradiții literare feminine.

Redescoperirea femeilor scriitoare se dovedește a fi o componentă esențială a criticii literare, demers ce compensează circumstanțele istorico-sociale care au plasat uneori chiar și intenționat anumite scriitoare într-un con de umbră datorită ideilor îndrăznețe pe care acestea le-au emis. Nu doar redescoperirea lor dar și diseminarea lor prin încadrarea în diferite colecții și lucrări antologice sunt importante. Însă, deși admirabile aceste eforturi, unii dintre adepții criticii feministe sunt rezervați în ceea ce privește impactul pe care acestea le-ar avea în transformarea radicală a studiilor literare bazându-se pe argumentul că este limitativă, insuficientă și că „în timp ce procesul de redescoperire este primordial, autoarele minore trebuie tratate atât din punct de vedere istoric dar și critic, trebuie să fie plasate într-un cadru teoretic care le tratează mai mult decât ca pe niște reziduuri ale culturii populare, și să fie conectate una la cealaltă și la o tradiție literară feminină. O istorie literară feministă ar descrie continuitatea și coerența scrisului feminin și ar oferi ipotezele conform cărora scriitorii ar putea fi evaluați.”³ Acest tip de studii ar contribui la adâncirea stereotipiilor culturale.

Tendința de a studia operele autoarelor utilizând criteriul unor teme și imagini recurente constituie o altă opțiune în tratarea operelor scrise de femei. Sydney Janet Kaplan⁴ înaintează exemplul studiului aparținând Patriciei Meyer Spacks⁵ despre imaginația feminină în care analizează caracteristicile comune ale creației feminine de-a lungul a mai multor secole. Analiza sa tinde spre generalizare deoarece încearcă să contureze niște tipare ale expresiei artistice feminine care supraviețuiesc în timp în pofida schimbărilor sociale. Reproșurile aduse acestui studiu sunt îndreptate către faptul că articulează stereotipii legate de imaginația feminină și de faptul că, în mod indirect, trimite la o natură inerentă femeii.

Încadrarea operelor semnate de femei în studii ce au în vedere relația dintre scrisul acestora și realitățile socio-culturale a fost criteriul care a stat la baza formulării unei alte opțiuni a criticii feministe. Aceste studii includ produsele unei anumite perioade istorice sau care aparțin unei anumite școli literare și care ar putea duce la o redefinire a perioadelor din istoria literară sau o resemantizare a principalelor preocupări atunci când sunt abordate din perspectiva femeilor scriitoare. Un exemplu elocvent ar fi tratarea modernismului din perspectiva femeilor care ar putea conduce la asocierea acestuia cu mișcarea sufragetelor și nu ca un curent literar ce a apărut ca reacție împotriva victorianismului. Studiul lui Sydney Janet Kaplan⁶ analizează relația dintre romanul de conștiință al prozatoarelor și debutul mișcării feministe prin includerea operelor similare în eforturile depuse pentru redefinirea feminității și în reacția față de contextul istorico-social. Conștiința nu implică nicio caracteristică a naturii

³Elaine Showalter, *Review Essay: Literary Criticism*, Signs: Journal of Women in Culture and Society, I, 1975, p.444, trad. M.S.

⁴ Sydney Janet Kaplan, *Varieties of feminist criticism*, in *Making a difference: Feminist Literary Criticism*, edited by Gayle Greene and Coppelia Kahn, Routledge, London and New York, 1985

⁵ Patricia Meyer Spack, *The Female Imagination*, New York: Knopf, 1975

⁶ Sydney Janet Kaplan, *Feminine Consciousness in the Modern British Novel*, Urbana, III: University of Illinois Press, 1975

feminine ci face referire la modalitatea prin care viața internă se reflectă în procesul descoperirii de sine.

Tot în această categorie se regăsește studiul lui Showalter⁷ cu privire la prozatoarele din spațiul cultural britanic și care se fundamentează pe faptul că „fiecare generație de femei scriitoare s-a găsit, într-un fel, fără o istorie, forțate să redescopere trecutul într-o formă nouă, făurind iar și iar conștiința sexului lor.”⁸ Prin includerea unor nume mai puțin cunoscute și redescoperite, Showalter studiază contribuția lor literară ca parte a unei subculturi și modifică etapele tradiției literare substituindu-le trei perioade ale istoriei literare a femeilor care corespund evoluției conștiinței: feminină, feministă și femeiască după cum urmează: „În primul rând, există o fază prelungită de imitație a modurilor prevalente ale tradiției dominante, și de internalizare a standardelor artei și ale viziunii sale asupra rolurilor sociale. În al doilea rând, există o fază de protest împotriva acestor standarde și valori, și de promovare a drepturilor minoritare și a valorilor, inclusiv o pretenție pentru autonomie. În sfârșit, există o fază a descoperirii de sine, o întoarcere către interior eliberată de dependența opoziției, o căutare identitară.”⁹ Insistența sa asupra existenței unei culturi a femeilor ca bază pentru critică este notabilă, însă posibilitatea articulării unei teorii unice pentru critica feministă pare o inițiativă destul de puțin viabilă și deseori restrictivă în contextul discursurilor eliberate de constrângeri.

Teoriile franceze cu privire la feminitate sunt cele mai răspândite în cadrul criticii literare și ele își găsesc originea în deconstrucția lui Derrida și psihanaliza lui Lacan și prezintă aspectul comun al limbajului cu forțele sale eliberatoare și pasibil de a demonta ierarhii. Helene Cixous¹⁰ configurează scriitura feminină prin intermediul capacităților nelimitate pe care femeia le posedă, incluzând aici și cele legate de maternitate. Astfel, respingând ideile lui Lacan și Freud conform cărora femeia este lipsă, tăcere, Cixous insistă pe corpul femeii ca sursă pleneră de forțe pozitive și de texte eliberatoare. Maternitatea și gestația sunt procese pe care le apropie de procesul creației literare, iar laptele devine metafora cernelii. Pornirile sexuale ale femeii sunt parte ale unui inconștient feminin căruia i se acordă o importanță deosebită după constatarea pierderii ego-ului.

Luce Irigaray utilizează termenul de *differance*, care include caracteristici ale femeilor definite pozitiv față de normele masculine, pentru a configura un tip de scriitură feminină. Scrisul este soluția eliberatoare oferită de aceasta împotriva excluderii femeilor din ordinea patriarhală. În teoretizarea femininului, Irigaray pornește de la corpul femeilor pentru a ajunge la „starea lor de a fi în lume, accentuând sensibilitățile tactile/corporale, percepția concentrată multiplu și relaționarea dintre femei”¹¹ ca fiind unele dintre caracteristicile pozitive. Psihicul femeii dă naștere unui alt tip de discurs deoarece „limbajul ei în care „ea” merge în toate direcțiile și în care „el” este incapabil de a discerne coerența vreunui sens. Cuvinte contradictorii par puțin nebunesc logicii rațiunii, și de neuzit pentru el care ascultă cu o grilă

⁷ Showalter, *A Literature of their Own: British Novelists from Bronte to Lessing*, Princeton, NJ: Princeton University Press, 1977

⁸ *Ibid.*, p. 11-12

⁹ *Ibid.* p.13

¹⁰ Helene Cixous, „Le Rire de la Meduse”, *L'Arc*. Trans. as the „The Laugh of the Medusa” in Marks and de Courtivron, 1980

¹¹ Ann Rosalind Jones, *Inscribing femininity: French theories of the feminine* in *Making a difference: Feminist Literary Criticism*, edited by Gayle Greene and Coppelia Kahn, Routledge, London and New York, 1985, p. 84, trad. M.S.

gata făcută, un cod pregătit dinainte.¹²” Astfel se poate identifica un stil specific textelor ficționale scrise de femei care se conformează subiectivității feminine. Mărcile acestui stil sunt evidente, în primul rând, la nivelul sintaxei acolo unde se renunță la utilizarea verbelor, textul abundă în întrebări mai degrabă decât în afirmații, stilul este unul telegrafic nuanțat de exclamații. În același timp, se constată predilecția către anumite tehnici literare ale scriiturii feminine, cum ar fi utilizarea vocilor narrative multiple, o structură ce frizează linearitatea ce este înlocuită deseori de o structură repetitivă sau cumulativă. În plus, se mai poate constata preferința pentru sfârșiturile deschise ale textelor.

Fluiditatea stilului în scrierile femeilor aplicat la nivelul autobiografiilor produse de acestea au condus la concluzia că acest tip de literatură este una care un scop mai puțin precis decât autobiografiile aparținând bărbaților, și că ele se armonizează cu reveriile interne făcând abstracție de realizările externe. Mai mult, granițele dintre autobiografie, ficțiune și jurnal sunt destul de subțiri și greu de trasat.

Julia Kristeva aplică textelor semnate de autori bărbați conceptul de semiotică cea formă de comunicare între mamă și copil, deoarece ea consideră maternitatea ca fiind o provocare a falocentrismului. Prin analiza sa, Kristeva sfidează dihotomia masculin/feminin demonstrând faptul că scriitura feminină nu se referă doar la operele scrise de femei.

După anii 1970, se asistă la conturarea altor tipuri de critică franco-feministă ce derivă din cele deja consacrate de Irigaray, Kristeva și Cixous. Notabile ar fi, în principal, următoarele direcții: cea în care sunt supuse analizei, și mai exact deconstrucției, textele magistrale aparținând femeilor, cu o atenție accentuată asupra tăcerilor sau a aspectelor reprimite, și o a doua în care se decodează modalitățile de scriere feminină/semiotică în textele create atât de femei cât și de bărbați. În ultimul caz, reprezentativi ar fi Proust și Genet care sunt ținta multor critici feministe francezi.

Shoshana Felman¹³, Domna Stanton¹⁴ sunt doar două dintre numele care se conformează tendințelor de deconstrucție a textelor tradiționale pentru a submina critica literară ca practică generală. Aplicând o grilă feministă unui text al lui Balzac, atacă obiectivitatea criticii în analiza textului prin faptul că se face uz de un cod prestabilit pentru afirmarea superiorității discursului făcând abstracție de prezența femeii în text și atributele negative asociate acesteia. În studiul făcut noțiunii de „prețioase”, Stanton explică modul prin care această etichetă a fost conferită femeilor de către scriitorii satirici ai secolului al XVII-lea pentru a stopa activitatea literară a femeilor. În consecință, termenul a suferit modificări iar prețiozitatea ca stil, inițial aplicat femeii a fost masculinizat și chiar a marcat o etapă în evoluția poeziei.

Abordarea tăcerilor dintr-un text literar se referă la citirea dintre rânduri, înțelegerea a ceea ce este doar sugerat și nu afirmat răspicat din cauza situației socio-istorice. Dominația discursului falocentrist, existența tabuurilor, explorarea sexualității se regăsesc în textele literare sub forma noțiunii de *inter-dit*¹⁵ care poate fi interpretat ca ceea ce este spus printre rânduri sau ceea ce este interzis. Acest tip de analiză poate fi aplicată textelor femeilor din epoca victoriană dar și operelor lui Proust sau Gide. În plus, această abordare este utilizată în cadrul criticii franceze cu referire la relația mama-fiică așa cum a fost ea concepută de

¹²Luce Irigaray, *This Sex Which Is Not One*, trans. Catherine Porter, Ithaca, New York, Cornell University Press 1985, pp 101-3

¹³ Shoshana Felman, *Women and Madness: The Critical Fallacy*, *Diacritics*, 5,4, pp 2-10, 1975

¹⁴ Domna Stanton, *The Fiction of Preciosite and the Fear of Women*, *Yale French Studies*, pp 107-34, 1981

¹⁵Sherry A. Dranch, *Reading Through the Veiled Text: Colette's The pure and the Impure*, *Contemporary Literature*, 1983, p. 177

psihanaliză. În reinterpretarea operei *Prințesa de Cleves*, Marianne Hirsch¹⁶ înlocuiește raportul dintre iubiți din critica tradițională cu raportul mamă-fiică prin grila căruia explică refuzul eroinei de a se căsători.

Decodarea semioticii feminine dintr-un text literar este o modalitate evazivă și problematică din cauza procedurii neclare ce implică mai degrabă un tip de simțire, de percepție a femininului dintr-un text prin imersiunea completă în rețeaua complexă a relațiilor textuale. Identificarea cititorului cu personajele se realizează pe o relație empatică ceea ce face ca această abordare să fie una vulnerabilă și constant supusă examinării fie că e vorba de un text conceput de femei, fie că acesta aparține unui bărbat.

Modelul psihanalitic este unul util în critica feministă din mai multe puncte de vedere. În primul rând, explicațiile pentru cum anume se formează și se definește masculinitatea și feminitatea rezidă în psihanaliza freudiană. Paradigmele psihanalizei se modifică atunci când sunt preluate de critica literară feministă, efectuându-se recent în critica anglo-americană o mutare a accentului dinspre relația patronată de figura patriarhală înspre legătura cu mama.

Ceea ce suscită contradicții în teoriile elaborate de Freud este legat de dezvoltarea femeilor care au fost portretizate de acesta ca fiind slabe, predispuse către narcisism, masochism, pasivitate și iraționalitate. În acest punct al discuției se introduce ideea conform căreia femeile sunt incapabile de a crea opere coerente, raționale și în consecință natura fragmentară a unui text a fost conturată ca fiind o caracteristică feminină. Oprindu-se asupra unui studiu al lui Freud, faimosul caz al Dorei, teoreticienii feminisți au putut constata că acesta a fost supus eșecului și a rămas neterminat, publicându-l mai târziu sub titlul *Fragment of an Analysis of a Case of Hysteria* demonstrând, astfel, că până și studiile sale conțin elemente feminine.

În ceea ce privește grila psihanalitică aplicată scrierii și, implicit, și lecturii unui text literar, acesta este deseori considerat ca fiind analog procesului tratamentului psihanalitic, conceput ca o modalitate de eliberare a traumelor evident în recurența unor teme, motive sau structuri literare. În cele mai multe cazuri, interpretare textelor literare este susținută cu ajutorul biografiei autorului.

O constantă a scriiturii feminine remarcată în cadrul criticii literare este reprezentată de psihologia opresiunii ce își are sursa în subordonarea femeilor sub dominația patriarhală și care se manifestă cu precădere în literatura feminină a secolului al XIX-lea. Imaginile femeilor nebune închise în poduri întunecate, așa cum apare chiar și în romanul *Jane Eyre* al lui Charlotte Bronte, sunt consecințe directe ale furiei și îndoielii de sine ce copleșesc mintea femeii. Femeia-scriitoare din acea perioadă și-a personalizat scrisul prin utilizarea unui stil propriu, se poate afirma chiar un limbaj al nebuniei provenit din ipostaza de victimă, dând naștere unor opere literare care sunt „într-o anumită măsură palimpsestice, opere ale căror forme de suprafață ascund sau încifrează nivele ale sensului mai profunde, mai puțin accesibile (mai puțin acceptate din punct de vedere social).”¹⁷

Teza centrală a psihanalizei lui Jung bazată pe bisexualitatea oricărei persoane constituie un punct de interes pentru teoreticienii feminisți. Conform teoriei lui Jung fiecare persoană încorporează aspecte ale sexului opus pentru a atinge completitudinea, astfel încât femininul animus și masculinul anima se concentrează în măsuri diferite în cadrul fiecărei personalități. În plus, insistența sa asupra unor arhetipuri stocate în inconștientul colectiv, în

¹⁶ Marianne Hirsch, *A Mother's Discourse: Incorporation and Repetition in La Princesse de Cleves*, Yale French Studies, special issue on *Feminist Readings: French Texts/American Contexts*, 1982

¹⁷ Sandra M. Gilbert and Susan Gubar, *The Madwoman in the Attic: the Woman Writer and the Nineteenth-Century Imagination*, New Haven, Conn., and London: Yale University Press 1979, pp.3, 73

mod pregnant a arhetipului matern a atras atenția femeiiștilor. Pornind de la imaginile arhetipale jungiene Annis Pratt¹⁸ le-a aplicat pentru a observa diferențele între acțiunea din textele literare concepute de femei și bărbați. Aceasta a descoperit faptul că eroii bărbați se aventurează în călătorii diferite față de eroine, căutarea acestora fiind îndreptată înspre sine, este o călătorie interioară în care partenerul de sex opus nu se constituie nici în obiectul căutării, dar nici în recompensa călătoriei. Concluzionând, scriitura femeilor nu este la fel dar nici opusă celei efectuate de bărbați, ci diferă doar din punct de vedere structural în concordanță cu psihicul acestora. De fapt, a fost identificată tema identității și a construirii acesteia ca fiind dominantă în literatura femeilor. Atunci când este conjugată cu teorii ale stadiilor vieții aceasta oferă o explicație pentru textele legate de diferitele crize ale vieții femeilor.

Teorii ale narcisismului pornesc din explicațiile psihanaliste asupra construirii stimei de sine. Spre deosebire de Freud care considera narcisismul la femei ca fiind firesc, Virginia Woolf¹⁹ constata că scriitura bărbaților stă sub semnul unui eu falic gigant. Literatura postmodernă puternic auto-referențială tratează narcisismul din punctul de vedere al reprezentării literare și al conștiinței de sine textuale.

O multitudine de teorii ale criticii feministe derivă din psihanaliza freudiană, având direcții controversate, dar totuși, având ca puncte comune faptul că relația maternă este una determinată de gen de la bun început și este esențială în formarea sinelui. Mutația efectuată dinspre figura paternă înspre cea maternă a condus la teorii importante din punct de vedere literar. Dinnerstein²⁰, Chodorow²¹ și Rich²² se numără printre teoreticienii care trasând diferențe între modul de formare ale personalităților femeilor și bărbaților au demonstrat felul în care acestea se regăsesc la nivelul literaturii scrise de ei deoarece „dacă femeile au niște limite ale eului mult mai flexibile și mai puțin rigide decât bărbații; se definesc prin intermediul relațiilor lor, în special prin legăturile intense și ambivalente dintre mamă și fiică; trăiesc experiențe dificile ale autonomiei, independenței și heterosexuality; și se simt responsabile moral în privința unei rețele umane mai mult decât unui cod abstract de drepturi, atunci scriitura lor ar trebui să reflecte aceste calități.”²³ Această abordare este argumentată de existența unei naturi feminine care deși populară în cadrul femeiiștilor, ea este criticată de feminismul postmodern care încearcă să abolească dualismul masculin-feminin tocmai prin negarea unei naturi esențial feminine ca opusă bărbaților.

Relațiile dominate de imaginea maternă configurează o nouă modalitate de a investiga a relațiilor dintre femei. În prezent, ca urmare a afirmației Virginiei Woolf²⁴ cu privire la faptul că rareori femeile sunt evocate în relație cu alte femei în operele bărbaților, criticii feminisți manifestă un interes real în studierea femeilor în raport cu alte femei, mame și fiice sau comunități de femei.

¹⁸ Annis Pratt, *Archetypal Patterns in Women's Fiction*, with Barbara White, Andrea Loewenstein and Mary Weyer, Bloomington, Ind: Indiana University Press, 1981

¹⁹ Virginia Woolf, *A Room of One's Own*, New York and London: Harcourt Brace Jovanovich, 1957, p. 35

²⁰ Dorothy Dinnerstein, *The Mermaid and the Minotaur: Sexual Arrangements and the Human Malaise*, New York: Harper and Row, 1976

²¹ Nancy Chodorow, *The Reproduction of Mothering: Psychoanalysis and the Sociology of Gender*, Berkeley, Cal: University of California Press, 1978

²² Adrienne Rich, *Of Woman Born*, New York: Norton, 1976

²³ Judith Kegan Gardiner, *Mind mother: psychoanalysis and feminism in Making a Difference*, trad. M.S.

²⁴ Virginia Woolf, *op.cit.*

Instrumentele cu care operează critica feministă sunt variate și complexe. Tendințele din cadrul acesteia sunt numeroase, începând cu proiectul prin care este examinat modul de portretizare a femeilor în opera bărbaților sau redescoperirea femeilor autoare uitate sau neglijate de istoria literară tradițională până la aplicarea unor grile feministe operelor scrise de bărbați și consacrate de canonul literar, toate vădesc interesul real în reabilitarea literaturii feminine.

O altă încercare de structurare a tendințelor din cadrul criticii feministe urmărește patru linii directoare. În primul rând, teoriile care afirmă existența unor diferențe esențiale între femei și bărbați, diferențe reflectate de literatura pe care o scriu. O a doua ipoteză este legată de faptul că nu există diferențe semnificative între femei și bărbați, însă tipul de literatură pe care o scriu diferă considerabil deoarece ea reflectă ideologia și realitățile sociale. A treia ipostază se conturează în jurul ideii literatura este dependentă de componentele masculină și feminină ale structurii psihice a autorilor, care nu este, însă, determinată biologic. În ultimul rând, în ciuda diferențelor dintre femei și bărbați, literatura produsă de aceștia nu este diferită deoarece literatura transcende genul iar așezarea semnului egalității între genul autorului și opera sa ar însemna impunerea unor îngrădiri.

Acknowledgements

The research presented in this paper was supported by the European Social Fund under the responsibility of the Managing Authority for the Sectoral Operational Programme for Human Resources Development , as part of the grant POSDRU/159/1.5/S/133652.

BIBLIOGRAPHY:

- Burța-Cernat, Bianca, *Fotografie de grup cu scriitoare uitate: proză feminină interbelică*, București, Cartea Românească, 2011, p. 11
- Chodorow, Nancy, *The Reproduction of Mothering: Psychoanalysis and the Sociology of Gender*, Berkeley, Cal: University of California Press, 1978
- Cixous, Helene, „Le Rire de la Meduse”, *L’Arc*. Trans. as the „The Laugh of the Medusa” in Marks and de Courtivron, 1980
- Dinnerstein, Dorothy, *The Mermaid and the Minotaur: Sexual Arrangements and the Human Malaise*, New York: Harper and Row, 1976
- Dranch, Sherry A, *Reading Through the Veiled Text: Colette’s The pure and the Impure*, *Contemporary Literature*, 1983, p. 177
- Eagleton, Terry, *Literary Theory: An Introduction*, Minneapolis, Minn.: University of Minneapolis Press, 1983, p.205
- Felman, Shoshana, Women and Madness: The Critical Fallacy, *Diacritics*, 5,4, 1975
- Gilbert. Sandra M. and Gubar, Susan, *The Madwoman in the Attic: the Woman Writer and the Nineteenth-Century Imagination*, New Haven, Conn., and London: Yale University Press, 1979
- Hirsch, Marianne, *A Mother’s Discourse: Incorporation and Repetition in La Princesse de Cleves*, Yale French Studies, special issue on *Feminist Readings: French Texts/American Contexts*, 1982
- Irigaray, Luce, *This Sex Which Is Not One*, trans. Catherine Porter, Ithaca, New York, Cornell University Press 1985
- Jones, Ann Rosalind, *Inscribing femininity: French theories of the feminine in Making a difference: Feminist Literary Criticism*, edited by Gayle Greene and Coppelia Kahn, Routledge, London and New York, 1985

-
- Kaplan, Sydney Janet, *Feminine Consciousness in the Modern British Novel*, Urbana, III: University of Illinois Press, 1975
- Kaplan, Sydney Janet, *Varieties of feminist criticism*, in *Making a difference: Feminist Literary Criticism*, edited by Gayle Greene and Coppelia Kahn, Routledge, London and New York, 1985
- Kegan Gardiner, Judit, *Mind mother: psychonalysis and feminism* in *Making a difference: Feminist Literary Criticism*, edited by Gayle Greene and Coppelia Kahn, Routledge, London and New York, 1985
- Meyer Spack, Patricia, *The Female Imagination*, New York: Knopf, 1975
- Pratt, Annis, *Archetypal Patterns in Women's Fiction*, with Barbara White, Andrea Loewenstein and Mary Wyer, Bloomington, Ind: Indiana University Press, 1981
- Rich, Adrienne, *Of Woman Born*, New York: Norton, 1976
- Showalter, Elaine, *A Literature of their Own: British Novelists from Bronte to Lessing*, Princeton, NJ: Princeton University Press, 1977
- Showalter, Elaine, *Review Essay: Literary Criticism*, *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, I, 1975
- Stanton, Domna, *The Fiction of Preciosite and the Fear of Women*, *Yale French Studies*, 1981
- Woolf, Virginia, *A Room of One's Own*, New York and London: Harcourt Brace Jovanovich, 1957